A regionális élettér és kapcsolatok

Mit is értünk régió alatt?

- A regionális tudományokban „a régió **lehatárolt**, a környezetétől elkülönülő területi egység a nemzeti és a települési szint között, amelyet a társadalmi folyamatok széles körét átfogó, soktényezős **társadalmi-gazdasági összekapcsoltság (kohézió),**
- lakosainak érzékelhető regionális összetartozása **(identitás-tudata),**
- valamint érdemi **irányítási hatáskörű és önállóságú regionális intézmények** rendszere fog tartós egységbe”*(Magyar Nagylexikon)*

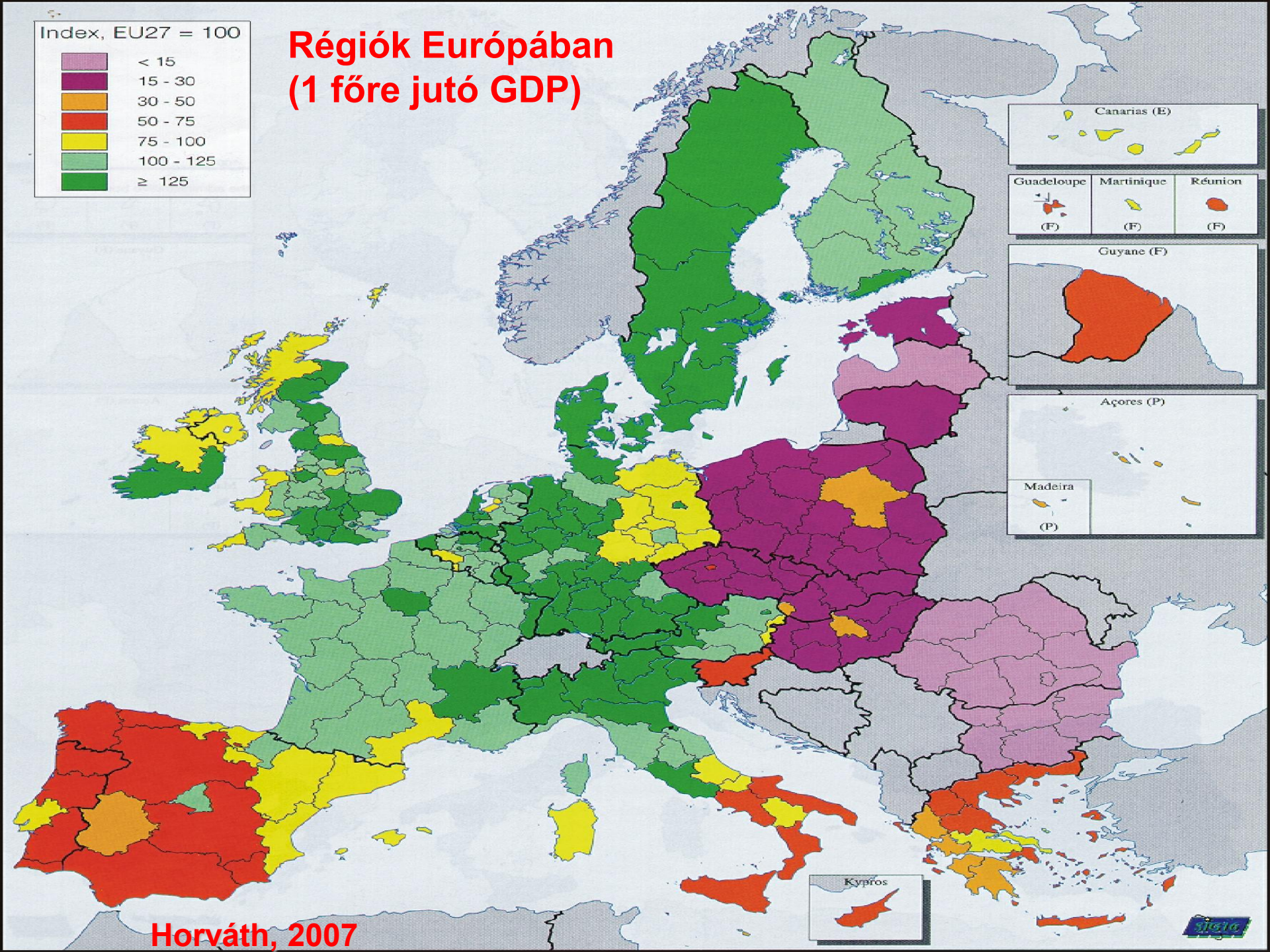
Régiók Európában
(1 főre jutó GDP)
Index, EU27 = 100
< 15
15 - 30
30 - 50
50 - 75
75 - 100
100 - 125
≥ 125
Canarias (E)
Guadeloupe (F)
Martinique (F)
Réunion (F)
Guyane (F)
Açores (P)
Madeira (P)
Kypros
Horváth, 2007

Régiók identifikálása

- **Önmeghatározás**
  - Térségi identitás, belső kohézió
  - Közös jövőkép, fejlesztési tervek
- **Állami keretek és szándékok**
  - Régiópolitika – központi hatalom
  - Szubszidiaritás – decentralizáció
- **Globális folyamatok**
  - Európai unió: hatás és lehetőségek
  - Globális tér: elfogadás, vagy elutasítás

Közös-hajó élménye?!

Államközi regionális kapcsolatok - történeti aktivitási régió Magyar-ország körül

Kohézió – együttlét tudata

- Verseny és együttműködés
  - Érdekek: szigetszerűen és/vagy együtt
  - Verseny, mint motiváció
  - Kooperáció, mint társadalmi tőke
  - Érdekharmónia, mint cél
- Partnerség és fenntarthatóság
  - Társadalmi tervezés – közös sikerélmény
  - Társadalmi egyensúly és tolerancia
- Nyitottság és innovációs készség
  - Befogadó készség
  - Megújulási készség – változásmenedzsment
- Gazdasági és társadalmi kohézió, kötődés

Belső kohézió, mint közös értéktudat!?

Egymás felé fordulás

- **Érték- és érdekkapcsolatok**
  - Elfogadni egymás értékeit
  - Értékközösségi szinergia
  - Érdekharmónia, mint cél
- **Különböző határok változó funkciói**
  - Mesterséges (államhatárok)
  - Természetes (folyók, hegyek)
  - Mentális (kultúra, politika)
- **Közös, vagy elkülönült tér**
  - Kényszerek és lehetőségek
  - Közös jövőkép és tervezés
  - Fenntarthatóság, mint felelősség

Vonzásterületek

Vonzásterületek - a vajdasági magyarok tevékenysége (munka, iskola, vásárlás) – 2007 - **Szabadka, Újvidék, Zenta, Szeged, Ada…**

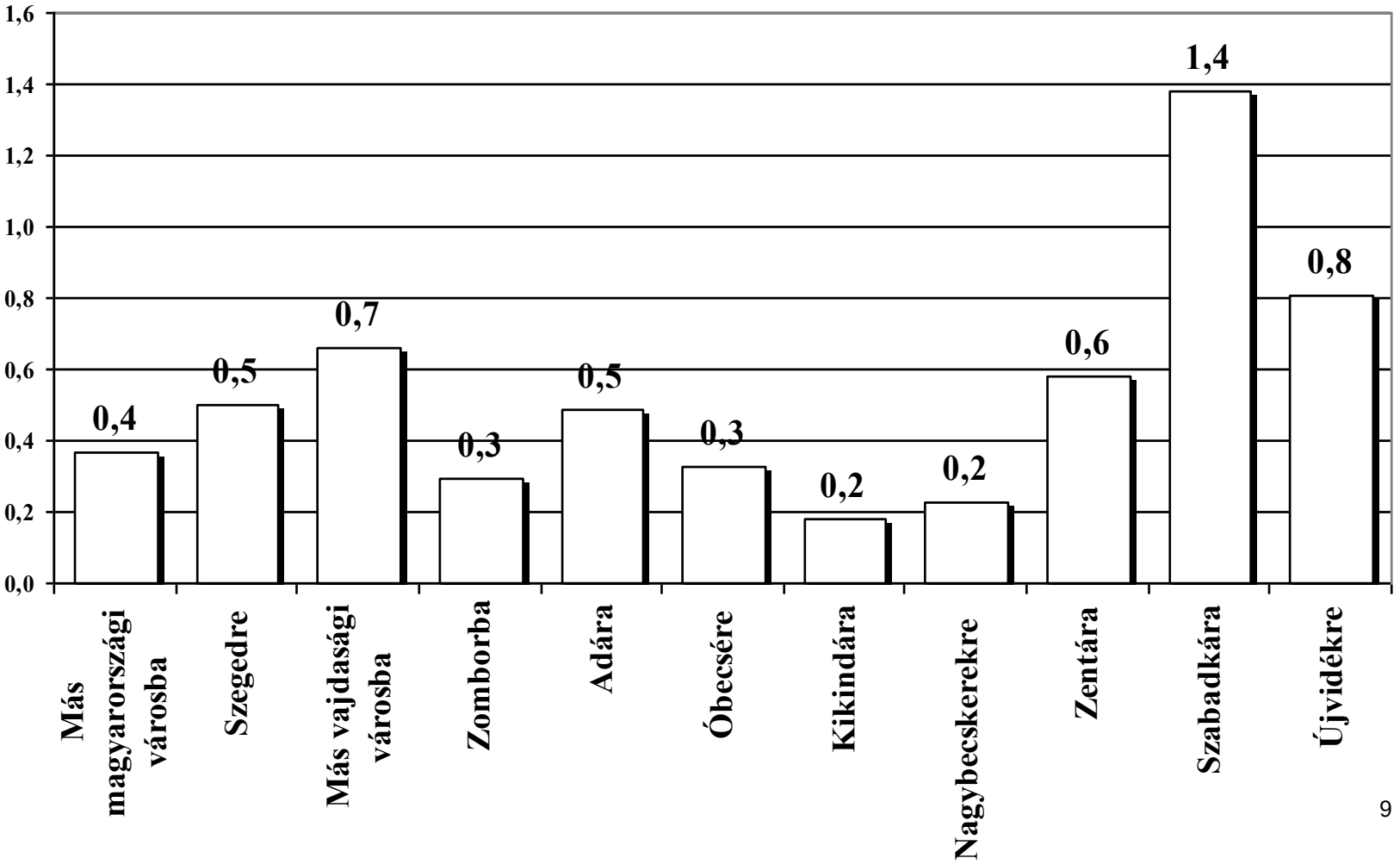

Eszközök és keretek

- **Közös tervezés és programok**
  - Régiókapcsolatok (Dél-Alföld – Vajdaság)
  - Határ menti kapcsolatok – „Varratmentes Európa”
  - Kormányzati és helyi szándékok szinkronja
- **Forráskoordináció és jövedelemhatékonyság**
  - Szigetszerű fejlesztések – térségi optimalizálás
  - Programok szinkronja – szinergikus hatások
- **Együttműködő szervezetek**
  - Euró-régiós formációk
  - Európai Területi Együttműködési Csoportosulás (EGTC)

Regionális fejlesztés missziója

- A regionális különbségek csökkentése (város-vidék, észak-dél, perifériák, szegregációk, válságtérségek meghatározása)
- Földrajzi helyzet, gazdasági szerkezet, népesség migrációs és strukturális, infrastrukturális felszereltség revíziója
- Stratégiai jellegű fejlesztés, EU-s értékrenddel:

Tervezés, programozás, monitoring,

Partnerségi együttműködés,

Intézményrendszer decentralizáció

Intenzív fejlődési övek Szerbiában

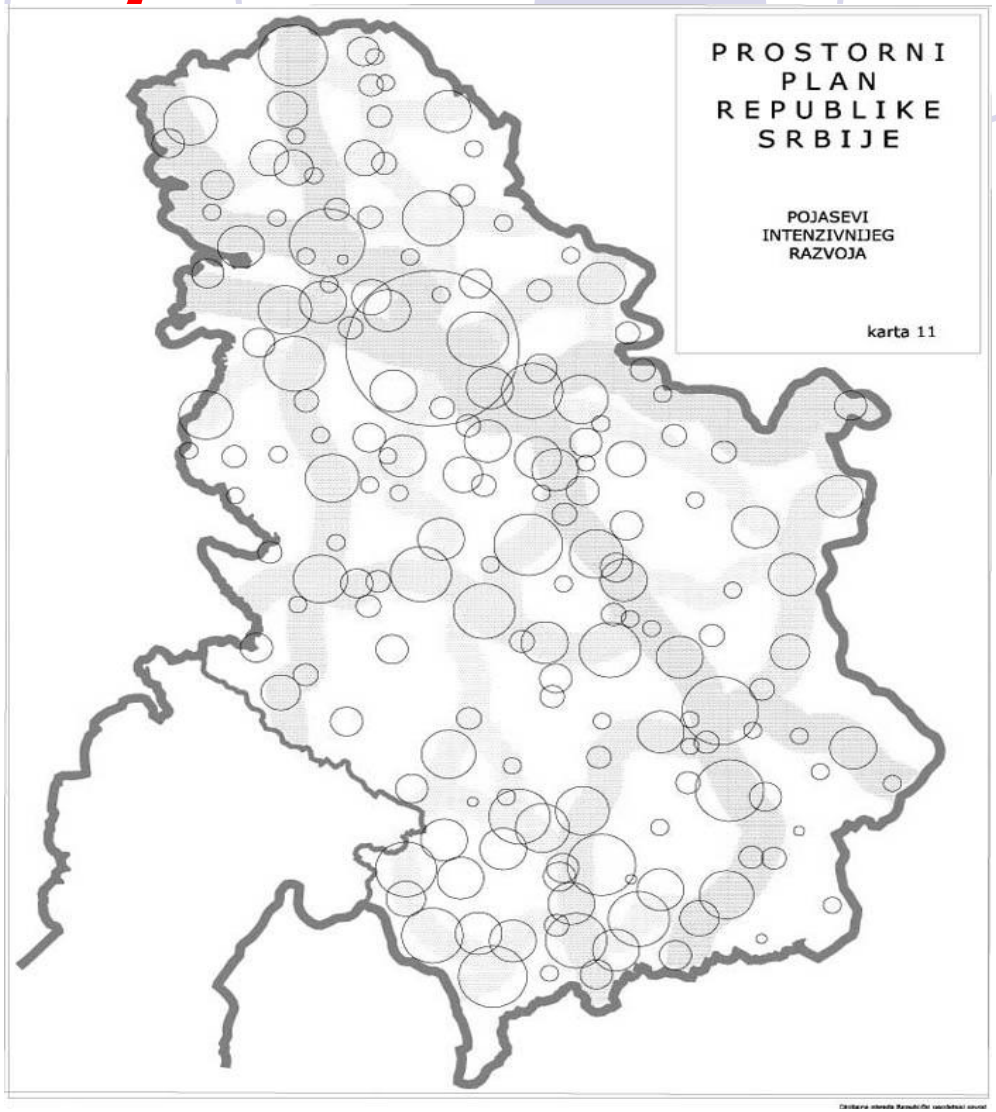

Magyarázat:

első-, másod- és harmadjelentőségű fejlődési övek megoszlása

A régió versenyképességnek standard definíciója :

„a vállalatok, iparágak, régiók, nemzetek és nemzetek feletti régiók képessége relatíve magas jövedelem és relatíve magas foglalkoztatottsági szint tartós létrehozására, miközben a nemzetközi (globális) versenynek ki vannak téve.”

(CEC 1999. 75. o, Lengyel 2000. 974. o.)

A régiók, térségek és városok versenyképes-ségének piramis-modellje (Lengyel 2000)

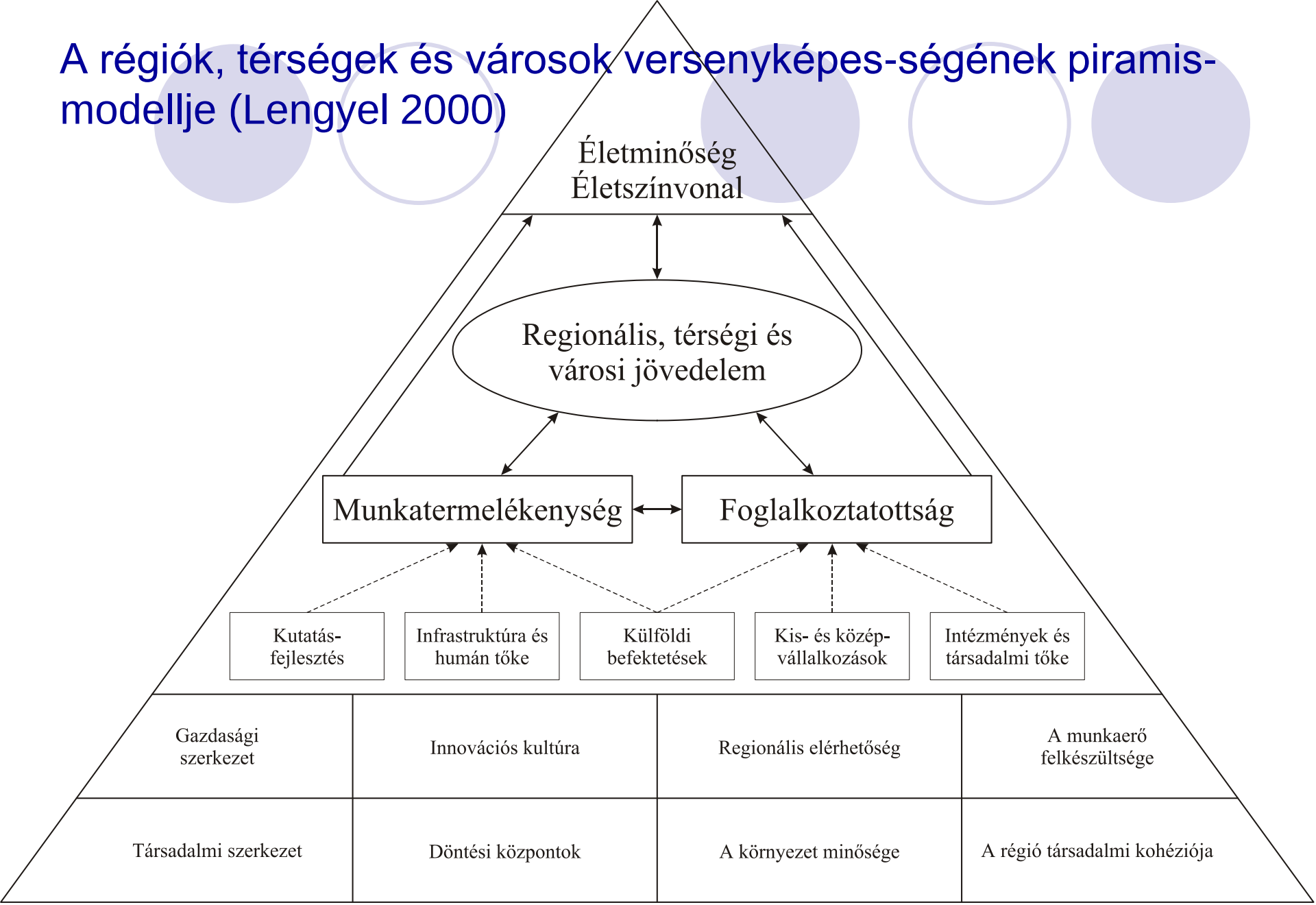

A városi települések funkcionális területeinek szerbiai térképe:

Belgrád és Újvidék központúság

Centrum-háló és funkcionális területek - körzetközpontok

Makro-regionális központok intenzitás övezetei, Szerbia területein kifejtett hatásuk – Belgrád és a környéke

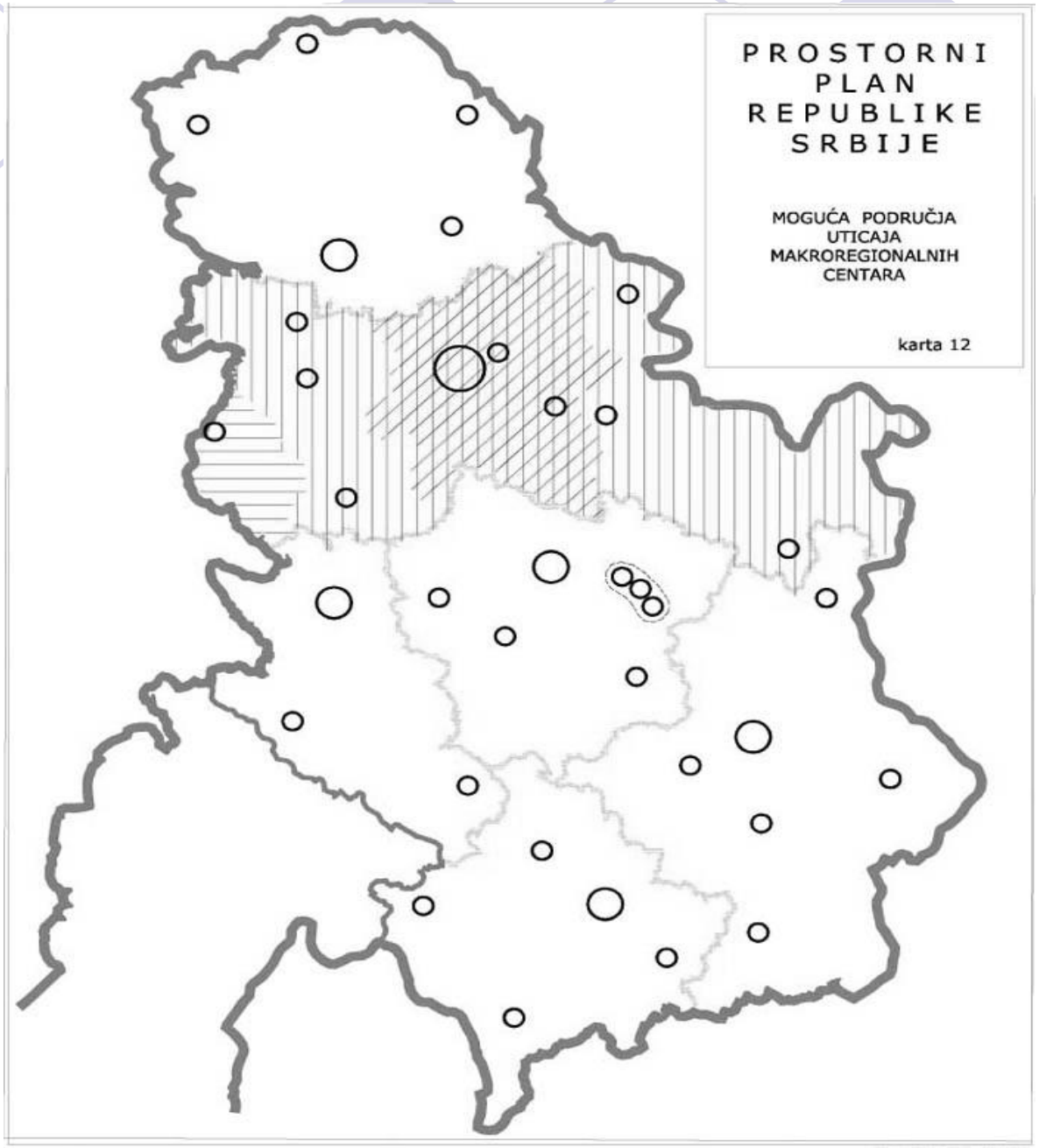

A Kárpát-medencei és a nemzeti együttműködést katalizáló határon átnyúló és nemzetiségi térségek

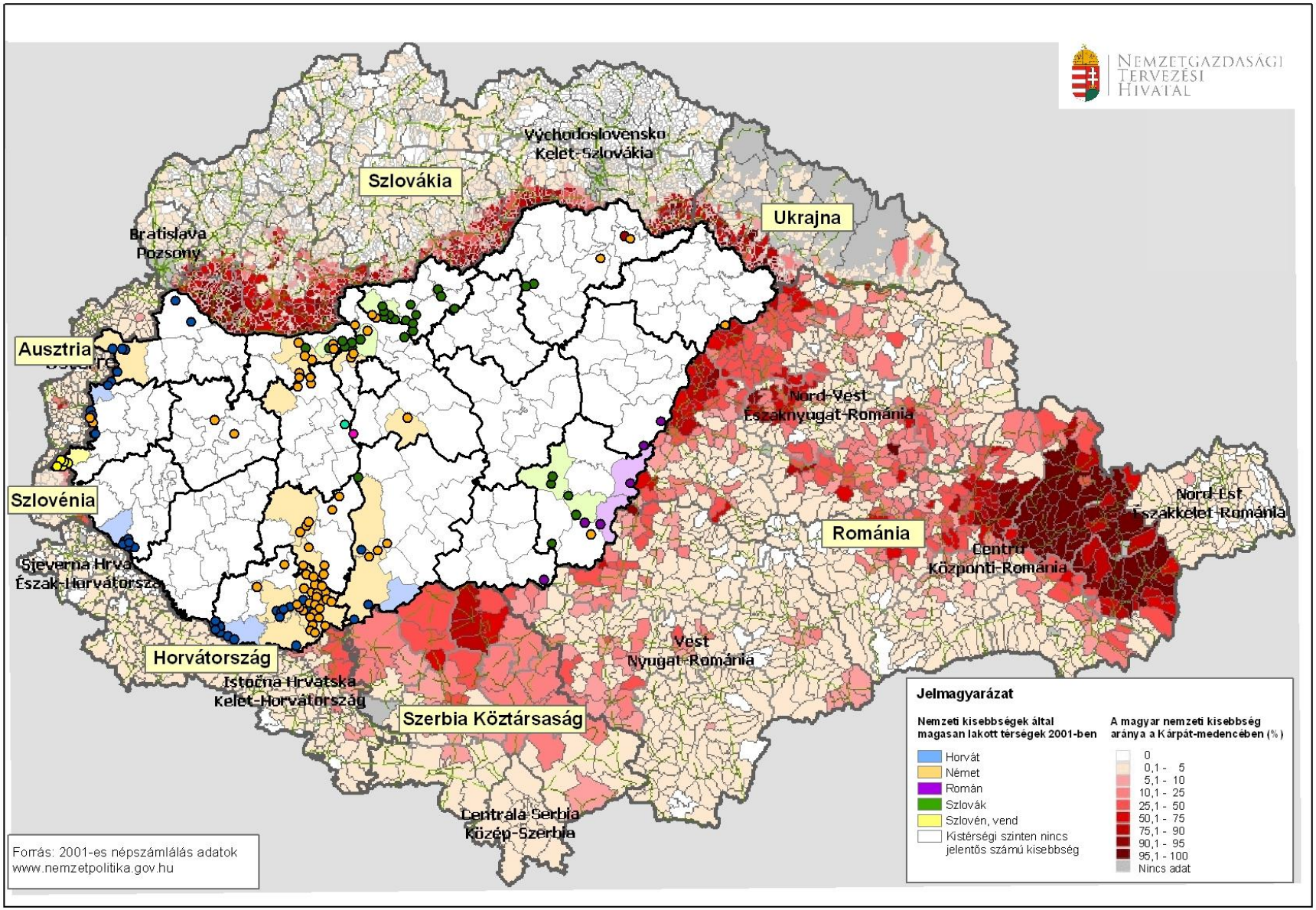

Határon át ívelő kapcsolatok tényezői (2006)

Munkanélküliségi ráta nagy fluktuáció /migráció lehetőségek tartalmaz!

Vajdaság/Szerbia hátrányos helyzete…

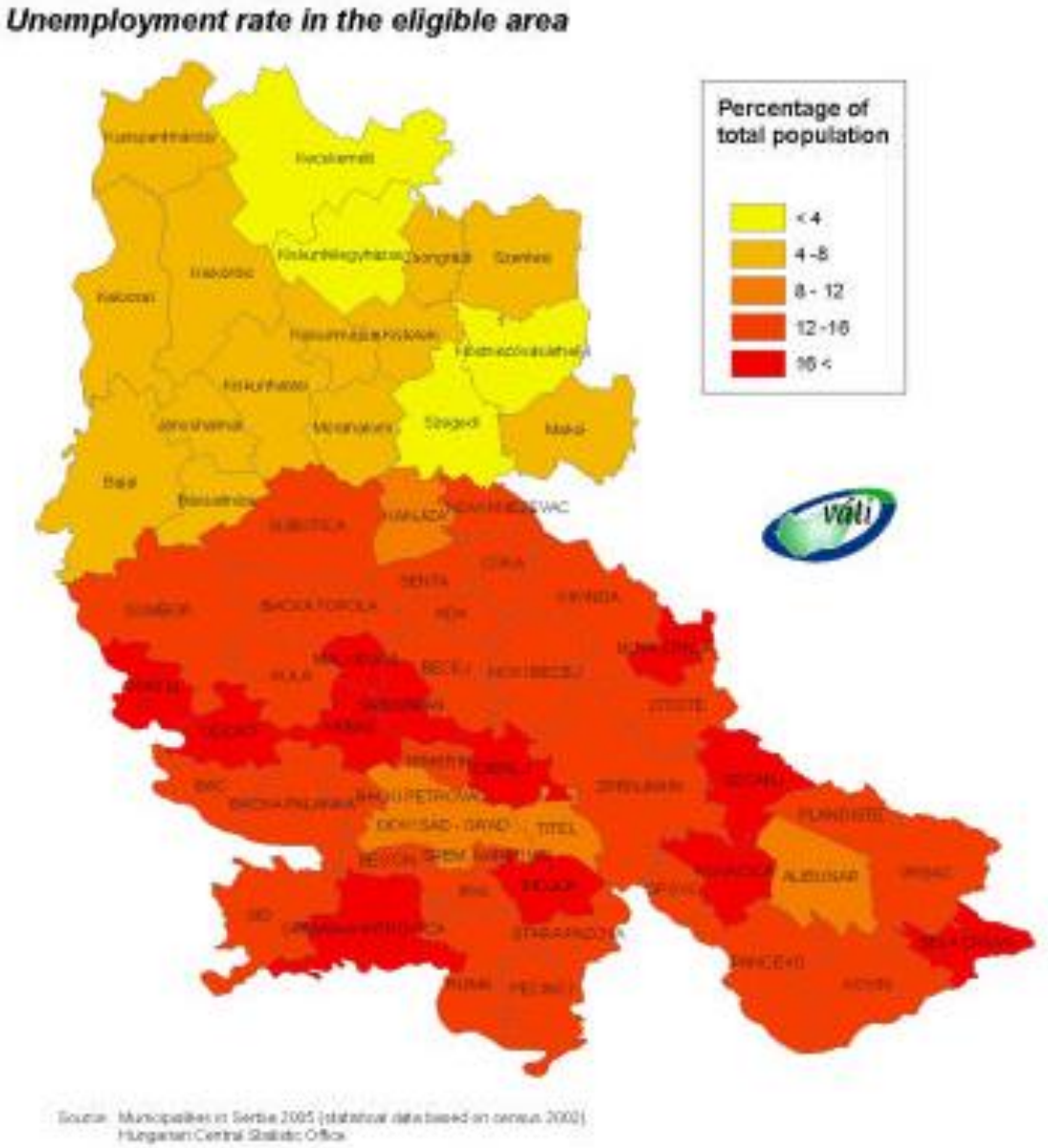

- **Forrás: Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme 2007-2013**

Az aktív tevékenység részaránya a régió össz populációjában

Az aktív lakosság aránya községenként változó

Közép- és Dél-Bánság hátrányos helyzete

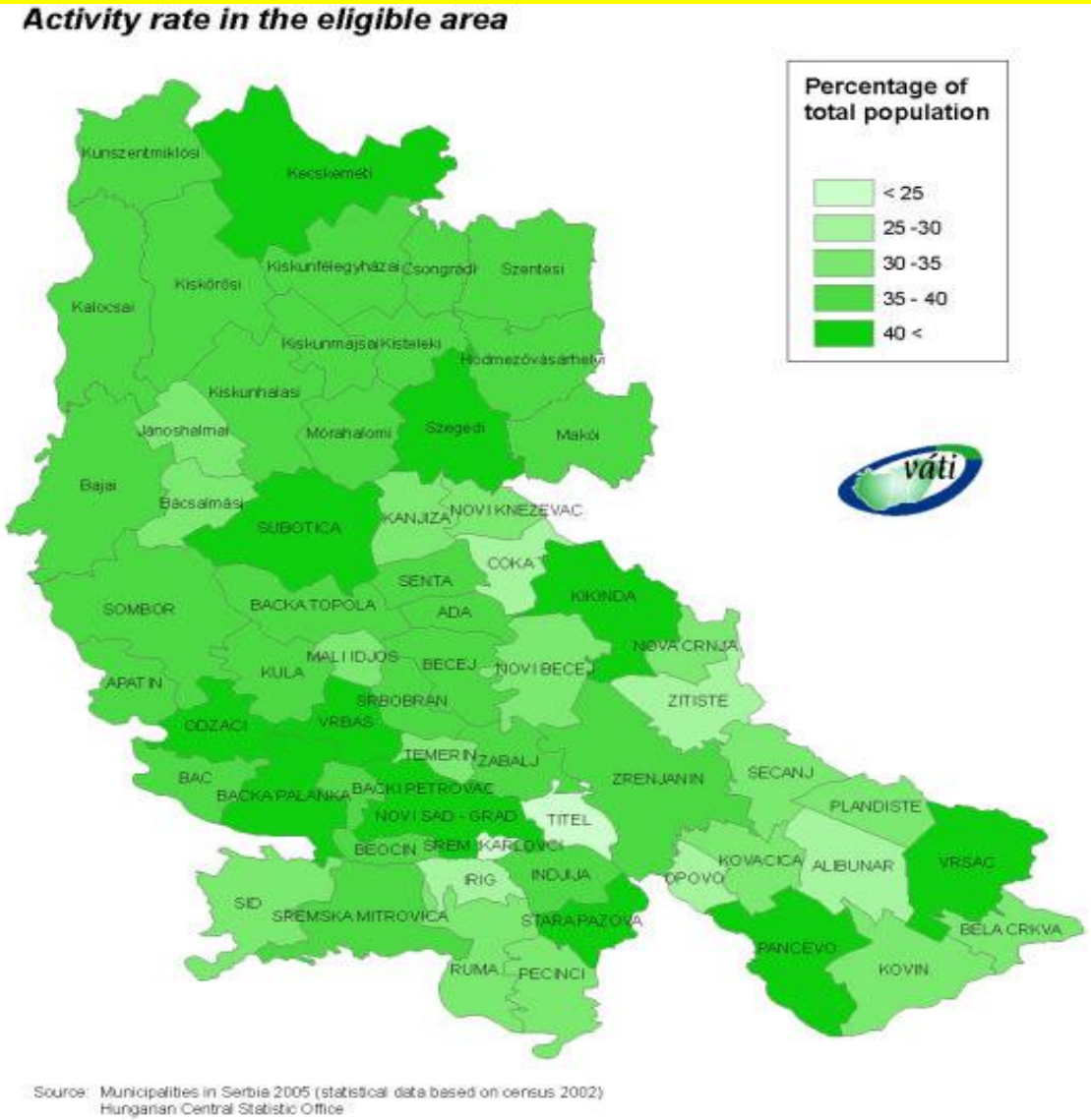

Forrás: Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme 2007-2013

Közlekedési hálózat – a határátkelők terheltsége óriási (főleg a nyáron)

The transport network in the eligible area

Forrás: Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme 2007-2013

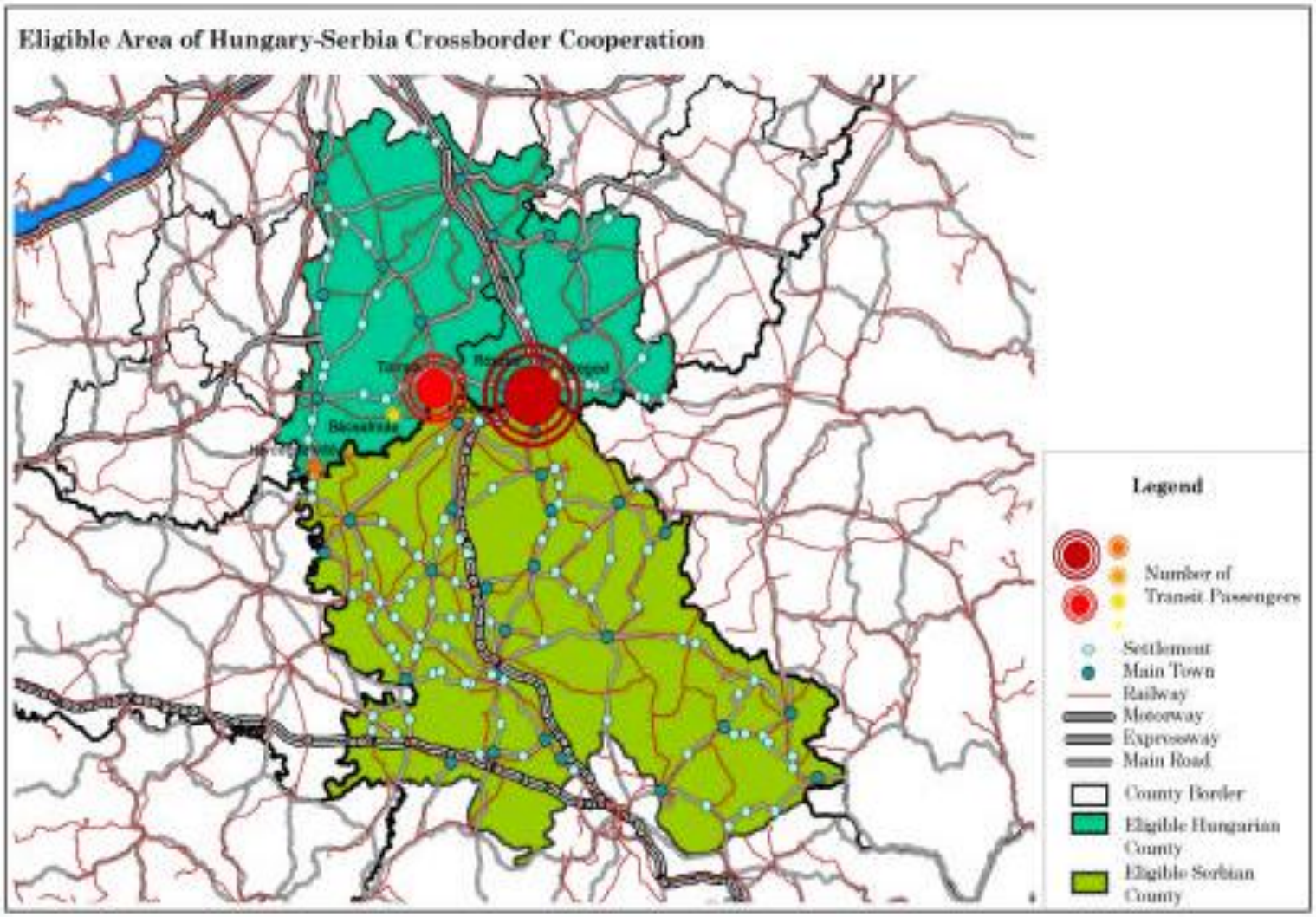

Gyermekek részaránya 0-15 (14) évig

A fiatal tanuló ifjúság a potenciális munkaerő a régióban!

Vajdaság előnyös helyzete, de nagy az emigrációs hajlam…

Forrás: Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme 2007-2013

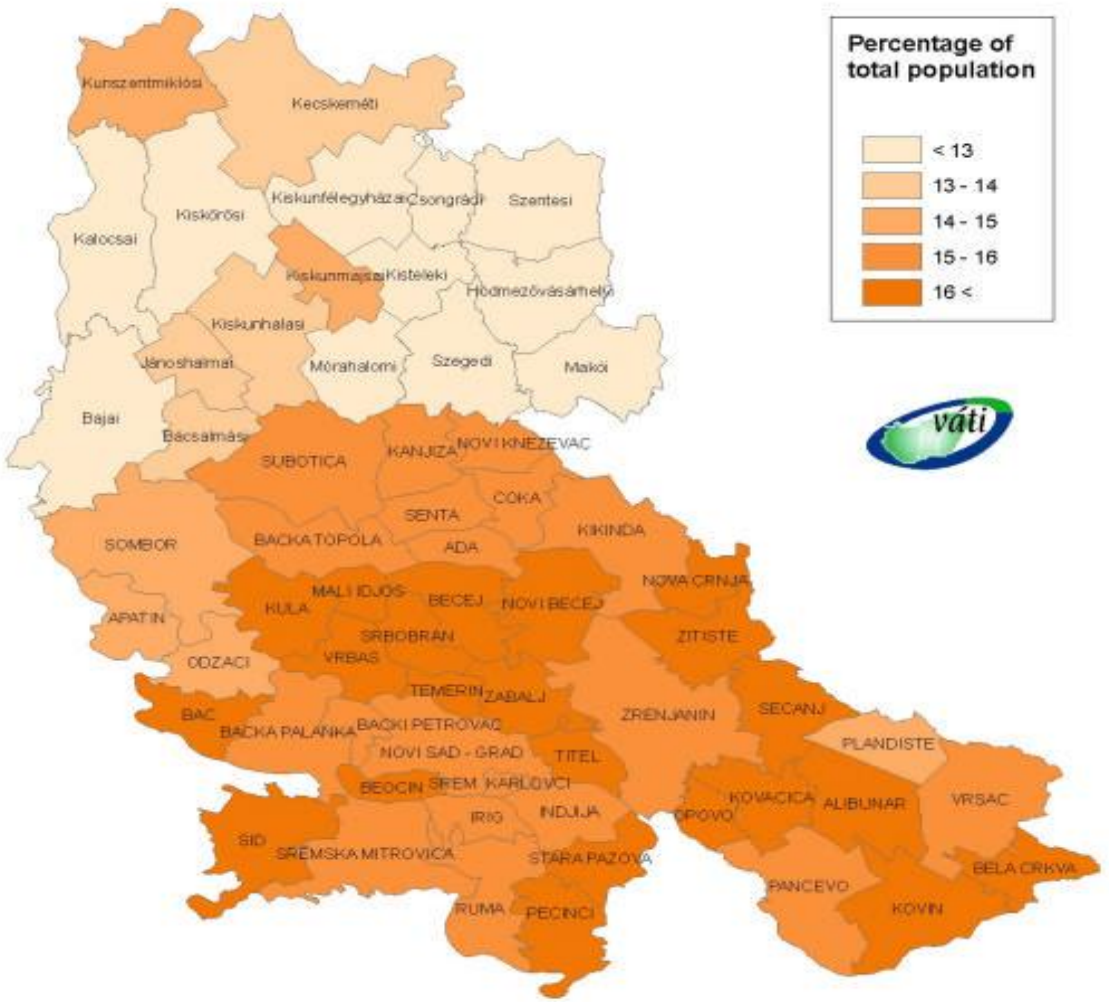

Magas az eltartott idősek, nyugdíjasok száma

Elöregedett lakosság nem biztató jelei a régióban!

Magyarország hátrányos helyzete…

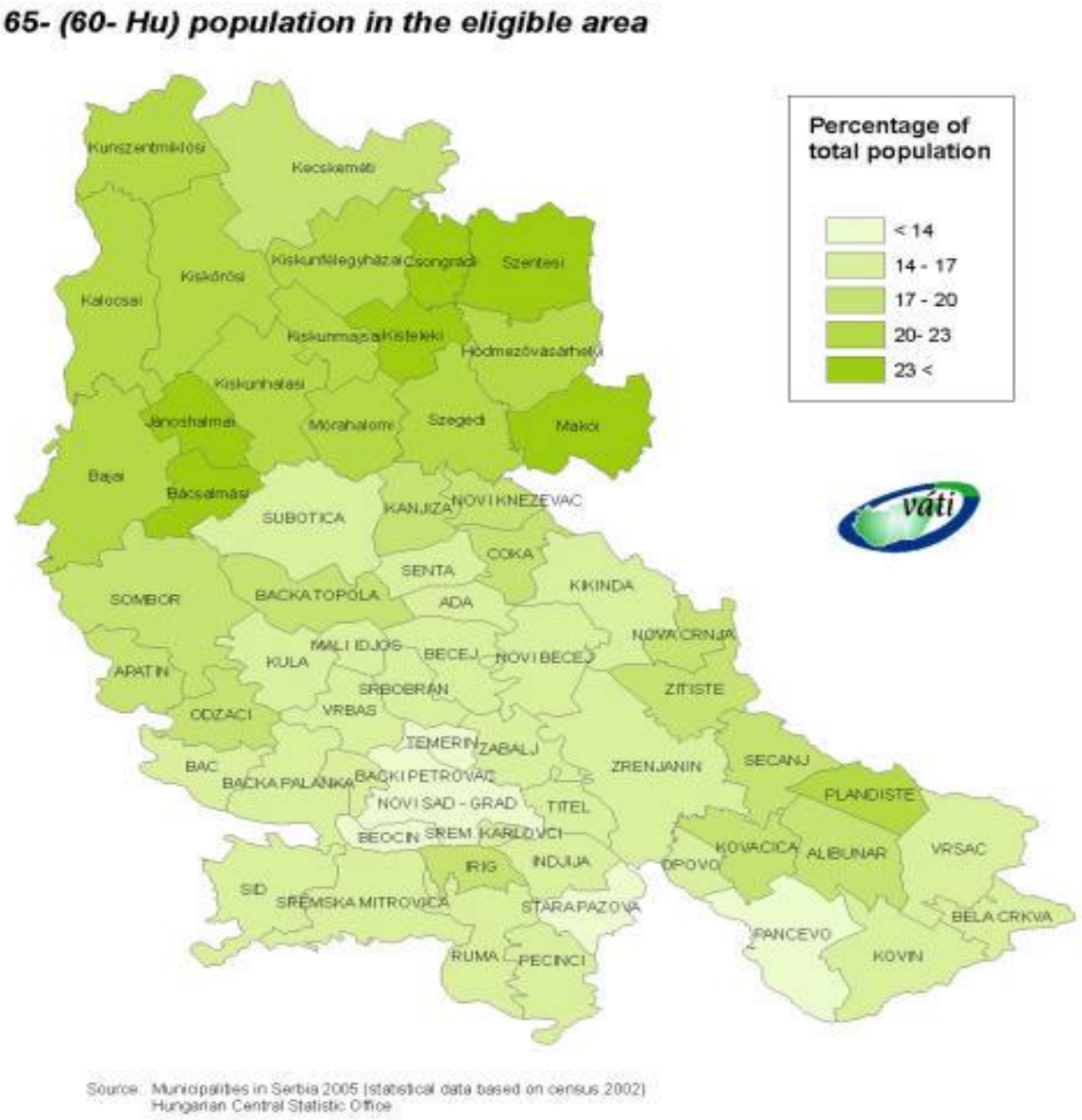

Forrás: Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme 2007-2013

Regionális fejlődés, humántőke- produkció

- **Emberi erőforrás = belső tényező, endogén-fejlődési modell (’70-es évek)**
- **Tudás (’90-es évek)**

„*a tudás a tőke meghatározó formája, és a gazdasági növekedés elsősorban a tudásakkumuláció mértékétől függ*”
(Romer, 1990)

A tudásalapú tevékenységek expanziója egyre fontosabb szerepet játszik az egyes országok és *régiók versenyképességében*.

A határmenti térség oktatási intézményei

Annex 8 Educational institutions and level of education

	Bács-Kiskun	*Csongrád*	*Vojvodina*
Kindergartens	246	192	505
Elementary and primary schools	204	130	534
High schools	75	75	125
Post-high school institutes			
Public universities and faculties	2	2	$1^{11}+9^{12}$
Accredited private universities	1	1	1

Educational institutions in the eligible region (Source: HCSO, SORS 2004)

A lakosság számarányának megfelelően alakulnak a közoktatási intézmények

Vajdaságban kevesebb az egyetemi intézmények száma

A határmenti térségben a tanulók/hallgatók száma (2004)

	Hungary	Bács-Kiskun	Csongrád	Serbia	Vojvodina
Number of pupils in primary education (1–8 classes)	859 315	47 862	34 760	701 311	208 712
Number of pupils in secondary education (9–12 classes)	572 177	29 650	26 690	315 953	82 351
Number of students in higher education	207 173	10 706	9 342	197 322	36 724
Number of students in primary education/1,000 inhabitants	85	89	82	25	19
Number of students at secondary schools/1,000 inhabitants	57	55	63	n.a.	n.a.
Number of students in higher education/1,000 inhabitants	21	20	22	n.a.	n.a

Az ország-átlaghoz viszonyítva:

- a magyarországi megyék átlagosak, vagy lemaradnak;

- Vajdaság Szerbiához viszonyítva átlagon felüli a közoktatásban, de lemarad az egyetemisták számával

Magas iskolavégzettségi szintkülönbségek

A diplomával rendelkezők száma legmagasabb: Szeged, Kecskemét, Újvidék községekben

Csóka és Magyarkanizsa lemaradt!

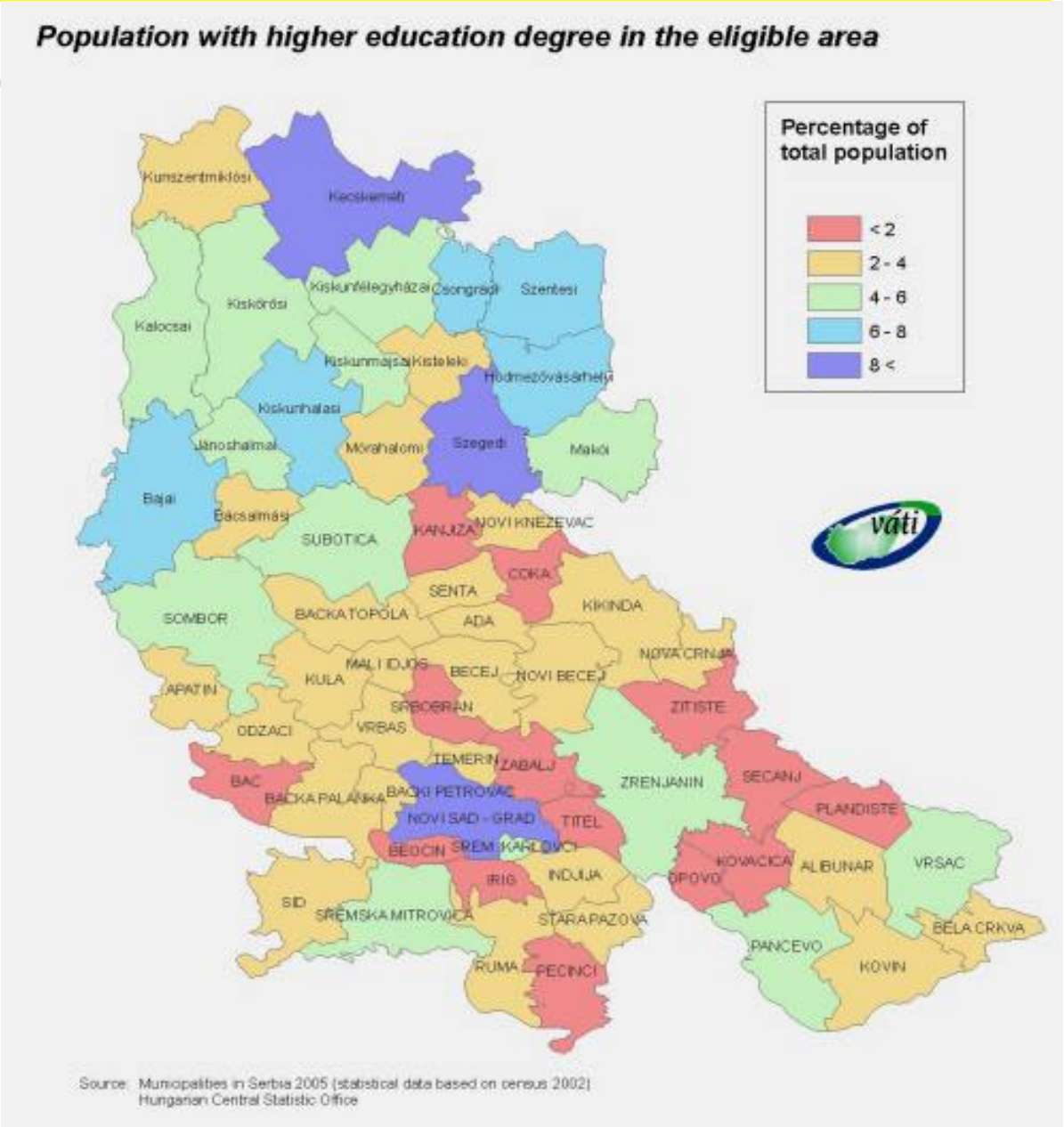

Példa: A felsőoktatási intézmények nemzetközi kapcsolathierarchiája

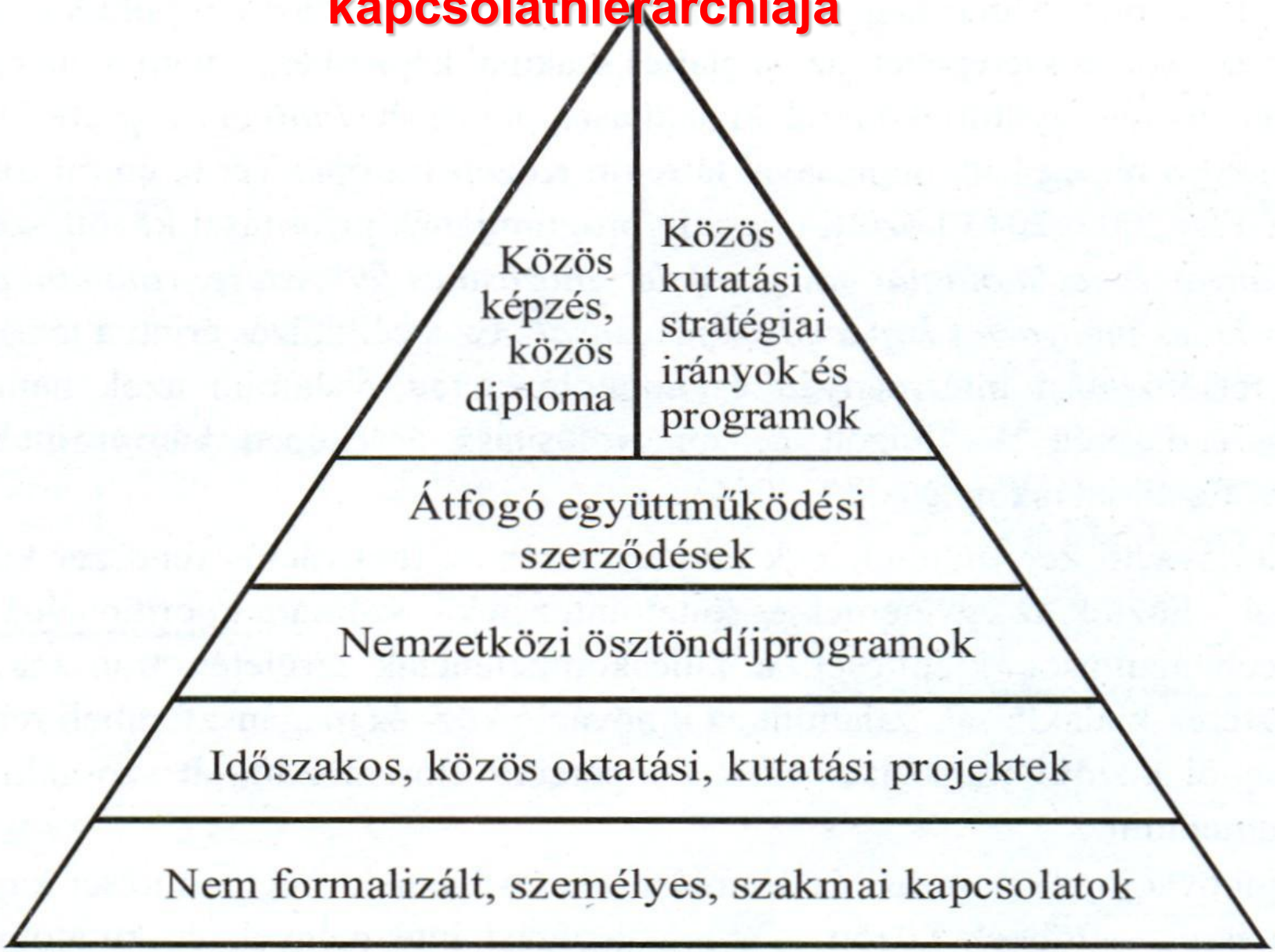

Rechnitzer, 2007

K+F intézmények száma

County	Number of R&D units		Number of researchers or developers / 1000 inhabitants	R&D expenditures / 1000 inhabitants in EUR (1 EUR = 253 HUF)
	in total	out of which in higher education		
Bács-Kiskun	77	42	10	2 974
Csongrád	207	155	2	5 686
Vojvodina	22	15	4	n.a.

Table 9 R&D environment (Source: TeIR, 2005)

A magyarországi határmentén sokkal több kutatásfejlesztő intézmény van (Csongrád megyében!)

Vajdaság jelentősen lemarad a kutatóintézetek számában és az ezer lakosra jutó kutatók számában is!

Egyetemi kutatóintézetek profilja a régióban

	Total R&D units		Up to 2 researchers		5-7 researchers		15-24 researchers		25-49 researchers	
	HU Counties	Vojvodina	HU Counties	Vojvodina	HU Counties	Vojvodina	HU Counties	Vojvodina	HU Counties	Vojvodina
Technical-technological sciences	1	2	-	-	1	-	-	1	-	1
Agricultural sciences	4	2	-	1	-	-	4	1	-	-
Medical sciences	4	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Social sciences		1	-	-	-	-	-	-	-	1
Humanities	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-

Table 8 Academic research institutes

Magyarországon dominálnak a mezőgazdasági és az orvostani kutatások

Vajdaságban több a műszaki-technológiai kutatóintézet

A határmenti térségben hiányzanak a humán és társadalmi kutatóintézetek!

Konklúziók

- A határon átívelő térség demográfiai adatai hasonlóságot mutatnak
- A térség gazdasági erőnlétében, lakossági aktivitásában vannak különbségek (EU-n belüliek és azon kívüliek távolodása)
- A térség nagyvárosainak vonzáskörzetei konkurensek, erős tranzitforgalom
- A kisvárosok és falvak közvetlen kapcsolatai gyengék
- Sok rejtett- és tartalékklehetőség van a mezőgazdaság, feldolgozóipar és szolgáltatások (turizmus, felnőttoktatás) terén
- Határon átívelő stratégia fejlesztési tervek, koordinációs irodák kellenek!

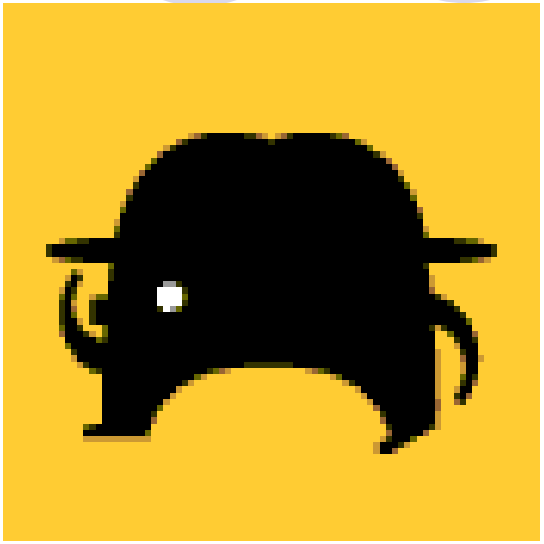

Köszönöm a figyelmet!